

Skåtøyhøst går mot vinter:

Med klokka stilt til vintertid blir kveldene mørke og den første rimfrosen peker mot vinter. Tid for rolige kvelder i ovnskroken, i alle fall hvis vinterveden er sikret. Ryktebørsen antyder vedmangel på øya, et paradoks når vi ser på hvor gjengrodd det er over alt

Tor d

epost: skatoy.flaskepost@gmail.com
 mobil: 90678830

Natur - Kultur - Arkitektur

Rekkefølgen på overskriften er ikke tilfeldig - det viktigste kommer først.

Jeg lurer av og til på hvorfor jeg mener noe om dette? Jeg er ikke fagmann på noen av områdene, men likevel opplever jeg at noe virker riv ruskende galt med hvordan vi forvalter våre viktigste naturlige fortrinn, kvaliteter og egenart i kommunen vår.

Kan det være at det å vokse opp nær natur, blant svaberg i vannkanten, med nærhet til en levende kystkultur, der folk levde med og av naturen, gjør at du ubevisst får en forståelse, respekt og kunnskap om hvordan inngrep i og bruk av vår unike natur bør være?

Naturen trenger ikke arkitekter, men arkitektene trenger natur.

Tradisjonell kystkultur (menneskenes aktiviteter langs kysten) trengte heller

ikke arkitekter. Med generasjoners erfaring og kunnskap om vær og vind ble inngrep i naturen gjort for å skaffe menneskene de nødvendige funksjoner for at de kunne leve og fungere i skjærgården. Hus, uthus, buer og brygger ble bygget skjernet for vær og vind og plassert unna dyrkbar mark innimellom fjellknauser i kystlandskapet, med en arkitektur gitt av natur og kystkulturens funksjonelle behov. Nøysomhet og/ eller økonomi bidro også til at man heller ikke bygde større enn nødvendig.

De fleste av våre gamle bygg og anlegg er bygget for å dekke tradisjonelle funksjonelle behov, og de er tilpasset landskapet. De oppleves av en eller annen grunn som arkitektonisk og/eller estetisk vakre og riktige uten at en arkitekt har tegnet en eneste blyantstrek i forbindelse med de prosjektene.

Arkitektene bidro fra gammelt av kun til

noen få monumentale bygg for fellesfunksjoner som kirker, fyrtårn, jernbanestasjoner o.l. og noen private store lystgårder. Private store lystgårder ble bygget for luksusformål av rikfolk der nødvendige funksjonelle behov ikke var styrende, men historien viser at rikdommen ble i det minste brukt til å bygge vakre hus uten motiv om økt profitt som eneste drivkraft i prosjektene.

Enkelte store monumentale byggverk som f.eks en stor hengebro, er et stort, iøynefallende og voldsomt inngrep i naturen. Det merkelige er at mange av disse broene fortøner seg vakre og riktige og det skyldes hverken arkitekter eller respekt for eller hensyntagen til natur. Det skyldes rett og slett at designkrav til en god bro må følge fysikkens naturlover og være matematisk korrekt.

Det fins mange vakre brokonstruksjoner fra moderne slanke hengebroer, til eldre fagverksbroer og gamle buebroer bygget av stein. Altså følges fysikkens (natur)-

lover tenderer det til å gi vakre byggverk.

Lokal natur er også viktig når det gjelder materialvalg i hus og byggverk. Grunnmur til hus og andre byggverk i skjærgården ser vakrere og riktigere ut dersom man benytter lokal stein.

Fra gammelt av med lafting av hus la lokalt tilgjengelig tømmer føringer for byggenes proporsjoner, trengte man store bygg ble vegg og takflater ofte brutt gitt av tømmerstokkenes lengde.

Slik unngikk man malplasserte bygg med store ensartede konturlinjer og flater i vårt svært kuperte landskap.

Unikt Landskap

Svabergene våre er i form, geologi og omfang unike både i norsk og internasjonal sammenheng. Går vi barbert på svabergene i Kragerøskjærgården en sommerdag trør vi her og der på ufattelig 1 - 1,5 milliarder år gammelt fjell.

Bergartene i våre svaberg ble dannet ved ekvator under 10 km høye fjellkjeder. Etter flere hundre millioner år med kontinentaldrift og dramatiske geologiske prosesser dukket bergartene opp i dagen i vårt kystlandskap. I de siste 2-3 millioner år har utallige isbreer kommet, gått, formet og finslipt grunnfjellet til dagens svaberg. For ca. 10000

år siden dukket de første menneskene opp her, men først i de siste få århundrene har mennesker gjort uoppriktelige inngrep i naturen. I de siste få tiårene har disse inngrepene økt dramatisk i størrelse og omfang og skadene er allerede store og skadepotensialet er enda større.

Miljøvern og svaberg

Svaberg finner vi overalt på Skåtøy, ikke bare i strandkanten, men stedvis også langt inne på land. Fjerner vi busker og kratt og et tynt jordlag fins svaberg overalt.

Miljøbevisste har vi visstnok blitt, det er ikke lenger tillatt å brenne bål eller bruke engangsgrill fordi det kan skade våre svaberg, hipp hurra for å redde våre svaberg.

Da er det et paradoks og trist å se på moderne arkitekturs rasering av svaberg, godt hjulpet av lokal- og sentralbyråkratienes regelverk. Vi har ingen

estetiske retningslinjer eller krav for hva som er tillatt god byggeskikk for å bygge i pakt med vår særegne natur og kystkultur, men vi har nok av andre idiotiske eller i beste fall ufornuftige krav.

F. eks størrelseskravet på maks 70/100 kvm hytter fører til at det nå sprenes ut kjellere over en lav sko i våre svaberg. Kragerøs store velgjører leder vel det racet med flere underjordiske etasjer på hundrevis av kvadratmeter på Tåtøy.

Tilsvarende krav til mønehøyder og silhuetter for nybygg, tilbygg og annekse gjør at mye svaberg sprenes unødvendig vekk for å tilfredsstille kravene i rikspolitiske retningslinjer for Oslofjorden. Nå bygges nær sagt alle nye hus, hytter og buer på svabergene våre også på urbant vis ved å sprengte vekk fjell, planere en flat byggetomt, for så å kjøre på jord å rulle ut gress til flate plener.

Tradisjonell byggeskikk med en grunnmur eller pilarer på fjell med en krypkjeller under, skåner i alle fall svabergene. Med en plassering i terreng på naturens premisser er dette mye viktigere og riktigere enn rigide krav til størrelser og mønehøyder og praksiseringen med av byggeskikk for tomtearbeider utført på urbant vis.

Fortetning i 100 m belte er uten unntak strengt forbudt for å sikre allmuens frie 2

ferdsel. Å sikre allmuens rettigheter er en vakker tanke, men i svært mange tilfeller kan en fortetning gjøres ved å bygge nytt i tilknytning til eller bak steder der det allerede er hytter og hus med brygger buer i strandlinjen, uten at dette fører til et økt hinder for fri ferdsel.

Å rette baker for smed?

Sitatet er fra diktet av Johan Herman Wessel som i 1784 tar opp; rett, galt, skyld, straff og mangelen på fornuft i samfunnet.

Det er selvfølgelig ikke arkitektene som har skylda for ødeleggelse av natur og kystkultur, men det er verdt å merke seg at selv de styggeste og mest ødeleggende prosjektene dog føres i pennen av arkitekter. F. eks Sparbygget i Kirkebukta, blokkene på Gulodden, utbyggingen på Skrubben, Brygga Mat bygget, det kommende B13 bygget osv. for å nevne noen.

Hvorfor gjør så arkitekter dette? Svaret er enkelt, arkitekter blir betalt for å gjøre en jobb, ikke for å ta vare på natur, tradisjoner og kultur. Eiendomsutviklere og private ansetter eller leier inn arkitekter for å bygge akkurat slik som de vil ha det.

For eiendomsutvikleren er profitt den dominante drivkraften og resultatet av

arkitektur er gitt på forhånd - størst mulig bygningsvolum på tomter så nær vannkanten som mulig.

Private hytteeiere med god økonomi vet som oftest akkurat hva de ønsker seg, da blir arkitektoppdraget å tilfredsstille deres ønsker så godt det lar seg gjøre innenfor regler og krav. I slike prosesser blir natur, landskap og kultur den tapende part.

Heldigvis for oss på Skåtøy finner vi så langt de fleste verstingene av bygg i eller nær byen, men svabergene får kjørt seg også på Skåtøy. Hagekolonien på Skåtøy er tegnet av Snøhetta, trolig med en god intensjon om å videreføre småbruks-tradisjonene med små hytter og dyrking av parsellhager på et gammelt småbruk.

Designen til en enkeltstående moderne Snøhetta hytte er grei nok. Imidlertid er det trist å se, og fortoner seg aldeles unødvendig, å sprengte vekk flotte svaberg for å planere ut flate tomter for så å sette opp ensartede små hytter med identisk form og arkitektonisk uttrykk, slik man typisk gjør i boligfelt i tettbygde strøk. Et alternativ med et mangfold av små "Snøhetta"-hytter, med individuell designet, tilpasset og plassert i terreng og natur på grunn-mur eller pilarer fortoner seg mer riktig i forhold til vårt varierte kystlandskap.

Snøhettas tendens til malplassert design er enda mer synlig i arkitekt-utkastene til utbygging av havnefronten i Kragerø og på Holmen i Risør

Igjen taper naturer og kystkultur for moderne arkitekturs hang til urbanisme. Snøhetta er anerkjent og har trolig faglig dyktig folk, men mangler åpenbart forståelse og respekt for natur, svaberg og kystkultur.

PS Jeg innser og mener selvfølgelig at vi trenger arkitekter og det er til og med nødvendig å sprengte litt fjell her og der. Privat eiendomsrett står og bør stå sterkt i Norge.

Innvendig i et bygg kan eieren og arkitekten gjøre som de vil, men utvendig "eies" bygget også av hele verden, – av omgivelsene, – av allmuen, – og derfor rekkefølgen natur, kultur og arkitektur.

Mer om dette tema i neste nummer

Tor D

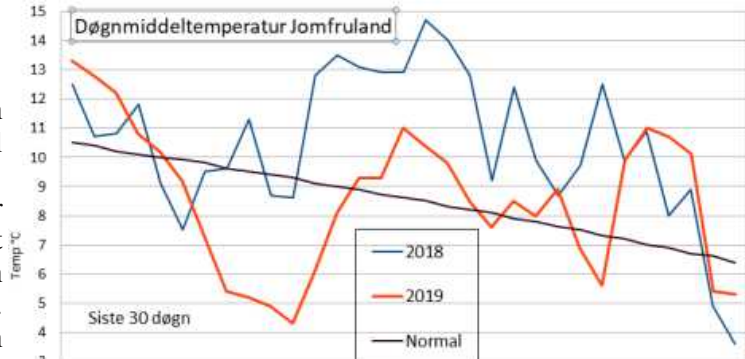
Værgalskap – Lidelsen forsterkes nå mot vinteren

Howdan står det til med global oppvarming på Skâtøy? og kan det bli en isvinter i år? - Det er to spørsmål som i alle fall oppptar koggfolk og enkelte andre øyfolk.

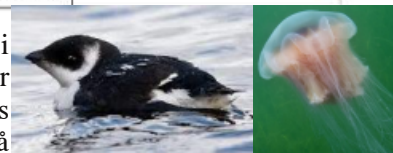
Ser vi på middeltemperaturen på Jomfruland siste 12 måneder var det kun perioden fra slutten av mai til midt juli som var litt lavere enn normalen. De ti andre månedene var varmere enn normalt og det underbygger fenomenet global oppvarming.

Fjorårets tørkesommer sammen med den kalde forsommeren i år påvirker naturen. Hobbybønder melder om forholdsvis dårlig avling på åkrene. Frukt og bær var det mye av, i alle fall for noen arter. Men de var ikke av så god kvalitet/ smak som de pleier å være – de ble liksom aldri ordentlig modne og søte. Dette indikerer at selv beskjedene temperaturvariasjoner på en grad eller to påvirker lokal natur og avling. Årstidsvariasjoner med mildere eller kaldere vær enn forventet er selvfølgelig helt normalt. Naturlig variasjoner fra år til år overskygger lang-siktig trend mot global oppvarming, men vår lokale natur, kultur og levesett er innrettet på å leve med dette. Når vi kan se lokale effekter av beskjedne naturlige temperaturvariasjoner på en grad eller to gir det en grunn å tenke gjennom hva som skjer når temperaturrendringen blir permanent på grunn av global oppvarming. En annen effekt av global oppvarming ser ut til å være at våre «normale» værvariasjoner blir forsterket, altså at kuldeperioder blir kaldere, varmeperioder varmere, regnværperioder våtere og tørkeperioder tørrere.

Kurven for gjennomsnittstemperatur på Jomfruland viser at oktober i fjor var litt varmere enn i år. Kom Alkeknott hit på høsten, var det sikke tegn på isvinter for værprofeter. Alkeknotten er allerede observert i år, men det er også de mer varme-kjære brennmanetene som tyder på varmt vann i sjøen.

Sjekker vi vanntemperaturen i Flødevigen i slutten av oktober er den i år på 10,9 mot fjorårets 10,7. I fjor var det lite is så koggfolket håper på det samme i år, men værtegnene spriker og profeter er ikke til å stole på. Harde fakta tilsier at det beste vi kan håpe på er å unngå langvarige perioder med vind fra nordost som blåser varmt vann vekk fra Skagerrak. Global oppvarming forårsaker trolig en tendens til at flere kraftigere og mildere lavtrykk feier inn over oss fra Atlanterhavet i vest, men det kan vi ikke stole på. Dette beskrev Evert Taube i sin vise "Västanvind" i følgende vers.

Men akten er I gossar på Sveriges västra kust som resen ut till havet och västanvindens pust!
Där givas många löften, men hållas ganska få -
nej, västanvind och flickor kan ingen lita på

Øyfolk liker ikke sel heller, de tar fisken vår, slik er det for mange øyfolk. brennmanter er heller ikke stas. På irske øyer kombineres elendigheta og manetene kalles "Smugairle róin" (gælisk) som rett og slett betyr "sel-snørrklyser".

Ny virksomhet på Skåtøy

Gode naboer møtte opp under opplæringssalget. Tilløp til kø!

Smultringsalg med bålpanne og natursti på Darefjeld. Søndag 27.10 kl. 15.00 blir det igjen smultringsalg på Darefjeld. Det siste før jul. I adventstiden skal Smultringbua til byen.

Vi starter med en liten natursti og avslutter med bålpannekos og smultringer. Ta med egen kaffe/kakao på termos. Flotte premier på naturstien!

2 kroner av hver solgte smultring vil denne dagen gå til Skåtøy Vel og vedlikehold av Ventebua i Skåtøyroa.

Torkjell og Nina ønsker velkommen

Redasjonen beklager at flaskeposten denne gangen kom for sent ut i forhold til dette arrangementet. Vi tar med dette fine tiltaket likevel for å vise hva som skjer på Skåtøy

Tor D

Det skjer på Skåtøy

SKÅTØY KAFÉ

Vinterstengt

Sjekk – [hjemmesiden](#) for detaljer

Vi takker så mye for en fantastisk sesong!

Lokalet - vårt eget hus;

Vi ønsker alle velkomne til en ny sesong med hyggelige høst – og vinterkvelder med god mat og drikke på Lokalet. Nærmere informasjon om åpningstider, priser og påmeldingsfrister vil komme i Flaskepostene fremover, men hold av datoene allerede nå..

Lør 9. Nov: **Avlyst** «Smalahove`lag» på Lokalet. **Avlyst**

Søn 8. Des. kl 12. Det tradisjonelle julemarkedet arrangeres på Lokalet

Lør 11. Jan (2020) Dennis trår til og lager middag med flere spennende retter for oss i år igjen .

Lør 1. Feb (2020) Jan koker til «Thai aften» med mange varmende, gode og spennende smaker .

Lør 7. Mar (2020): Jan og Per Morten arrangerer nok en spennende øl smakingskveld for oss .

For å planlegge innkjøp og koking, er vi avhengig av påmelding til arrangementene til senest mandagen før dersom ikke annet er oppgitt. Påmelding til Tina på tlf 97169414.

Hilsen Lokalstyret

Mellomyra.

Styre i Mellommyra Fritidsforening inviterer brukere og venner av Mellommyra til høst dugnad søndag 3.november fra kl.12.00

Vi griller pølser og har drikke.

Litt værforbehold

Følg oss på Facebook, og støtt oss med din Grasrotandel

Hilsen styret..

Sjekk på nett? Tidligere Flaskeposter? Skole? KSM

Skåtøy Kirke

Søndag 3. november kl. 17: Alle helgens søndag.

Gudstjeneste ved Harald Gulstad og Jorun Myre. Solosang Anita Høyvarde Jensen, akk.Rolf Henning Jensen. Bøsse ved utgangen, kirkemusikalt arbeid.

Søndag 10. november kl. 11 Jubileumsgudstjeneste Helle kirke.

Velkommen Skåtøy menighetsråd

Velkommen til Huskestua. Mandager kl 18 på Lokalet

Vi starter 30 SEP. deretter 21 OKT. 11. NOV. 2.DES.

Så blir det julebord på Admiralen.

Hilsen styret..

Flaskeinnsamling.

Barne- og ungdomskomiteen + Thomas og Terje samler inn tomflasker langs veien **torsdag 5. desember.**

Vi ønsker å bytte ut den gamle snøskuterer med en nyere. Den har kjørt opp en del kilometer med løyper på Skåtøy, men er upålitelig og vanskelig å kjøre.

Jo, vi har fått med oss klimakrisa og innser at vi ikke bor på et vintersportssted.men vi har de siste åra greid å rykke ut når snøen er på besøk og stort sett fått avvikla en skidag på Havet både for øyfolk og for skolebarn.

Vi er altså situasjonsbestemte klimaoptimister, og forbereder oss til skisesongen.

Kan vi få flaskene dine?

Terje Sødal

Skåtøy Vel minner om Romjulsquizen på Flerbrukshuset 27.12.

I den anledning tenker vi å ha en oppgave med barnebilder. Send derfor bilde av deg selv som liten til styret.skatoysel@gmail.com. Bidrag mottas med stor takk

Hilsen styret..